

- ознайомлення з впливом належності до соціальної, вікової, статевої групи та місця проживання на те, як люди говорять та поведуться;
- підготовку учнів, які вивчають іноземну мову, на те, як правильно поводитися у певних ситуаціях, властивих культурі, мова якої вивчається ними;
- підвищення рівня знань тих, хто вивчає іноземну мову, в галузі конотативних значень слів і виразів;
- набуття школярами досвіду спілкування через розширення спектру ролей у різноманітних ситуаціях сімейного, шкільного та позашкільного спілкування;
- розвиток загальнокультурних умінь збирати, систематизувати та узагальнювати інформацію, в тому числі й культурознавчу.

Отже, діти повинні бути ознайомлені з відомостями щодо особливостей національної культури, традиції, звичаїв, відомих діячів та ін.

Вчителям іноземних мов у процесі організації навчання обов'язково слід пам'ятати, що мова втілює в собі і виражає всю суму суспільних зв'язків носіїв мови. У такому підході, очевидно, закладено величезні психодидактичні можливості. Цим і пояснюється, з одного боку, популярність методик з орієнтацією на соціокультурний контекст життєдіяльності їх основних носіїв і, з іншого, — дійсна продуктивність цих методик, що виражається у більш успішному засвоєнні іноземних мов тими, хто їх вивчає.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Божок Н. О., Власенко Л.В. Соціокультурна компетенція при вивченні іноземної мови / Н. О. Божок, Л. В. Власенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/1869>
2. Дідук-Ступ'як Г. І. Глободидактичні можливості використання лінгвоконцептології у процесі інтеракції різноаспектного вивчення української мови / Г.І. Дідук-Ступ'як [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/920>
3. Заєць В. Дидактичні матеріали соціокультурної тематики для уроків мови в до профільних 8-9 кл. // Дивослово. – 2011. - №12. – С. 22-26
4. Колечко В. В. Філософський аспект соціокультурного підходу до вивчення іноземних мов/ В.В. Колечко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/144/46/1/26/>
5. Мойсеєнко Н.Г., Сізова Л.В. Оптимізація шляхів формування соціолінгвістичної компетенції студентів-іноземців у процесі викладання російської мови як іноземної/ Н.Г. Мойсеєнко, Л.В. Сізова [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://elkniga.info/book_20_glava_30
6. [ОПТИМІЗАЦІЯ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ/ Н.Г. МОЙСЕЄНКО, Л.В. СІЗОВА \[ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС\]. - РЕЖИМ ДОСТУПУ: http://elkniga.info/book_20_glava_30](http://elkniga.info/book_20_glava_30)
7. Ружин К. М. Реалізація історичного підходу при вивченні другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах / К. М. Ружин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vznu/ped/2011_3/069-74.pdf
8. Щербина І. Ю. Формування соціокультурної компетенції учнів при організації позакласної роботи з іноземної мови / І. Ю. Щербина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/5847/1/426-430.pdf>
9. Ярмолюк А. Шляхи реалізації соціокультурного підходу до вивчення української мови в старшій школі/ А. Ярмолюк // Українська мова і література в школі. - 2009. - № 8. - С. 19-23.

Максимець Х.

Науковий керівник – доц. Дідук-Ступ'як Г.І.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕКСТОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Мова є однією з найважливіших складових, що будує націю. Вона супроводжує людину з перших днів її життя і до самої смерті, вона розвивається разом із суспільством. Тому немає нічого дивного в тому, що протягом сторіч багато вчених проводять дослідження щодо відкриття головних законів розвитку не тільки мови в цілому, але й її окремих частин. Однією з таких частин є фразеологія.

Робота над фразеологією в школі проводиться в двох аспектах. З одного боку, відповідно до шкільної програми подаються наукові відомості з фразеології. Учні знайомляться із

фразеологізмом та його значенням, одержують поняття про походження того чи іншого фразеологізму.

З іншого боку, на основі певного кола наукових знань з фразеології здійснюється систематична і цілеспрямована робота над збагаченням словника учнів і виробленням навичок свідомого, вмілого користування словом. Адже чим багатший запас слів у людини, тим вищий рівень її загального розвитку, тим кращі в неї знання, бо, як говорив М. Рильський, «слово — одяг усіх фактів, усіх думок». У слові закріплені результати пізнавальної діяльності людини. Разом із словом до людини приходять знання про навколишній світ, розвивається мислення, забезпечується успішне спілкування між людьми. Від багатства активного словника залежать змістовність, яскравість і виразність усного і писемного мовлення.

Знати мову – означає володіти всіма її структурами та словами. Тому словник – це один із аспектів мови, який слід викладати в школі. Питання в тому, які слова та фразеологізми учні мають запам'ятати. У зв'язку з цим слова слід уважно підбирати – в залежності від принципів підбору лінгвістичного матеріалу, умов викладання та вивчення як рідної мови, так і іноземної. Саме тому вивчення фразеології є надзвичайно важливим. Звідси впливає **мета** нашого повідомлення – теоретично обґрунтувати використання текстоцентричного підходу у процесі вивчення фразеології на уроках української та англійської мов (компаративний аспект).

Предмет фразеології – це сполучення слів, що не утворюється спонтанно у мовленні, а входять у нього к готові блоки з певними значеннями [1, с.141]. Часто значення фразеологізму не зводиться до суми значень слів, що входять у нього.

Фразеологізми займають особливе місце в словниковому складі мови. Їх специфічна структура приваблює і викликає неабияку зацікавленість науковців, а з іншого боку вимагає серйозного аналізу змісту та форми мовних одиниць. Фразеологізми є частиною культури народу, тому потрібно знати і розуміти їхню структуру, семантику та суть. Без знань та розуміння фразеології дуже важко досягнути національний склад мислення носіїв мови.

Але, звісно, мало просто знати фразеологізм або навіть вміти перекласти його з української на англійську чи навпаки. Адже по-справжньому діти розуміють фразеологізм лише тоді, коли вміють вживати його в певному контексті. Бо ж немає користі від того, що дитина знає такі фразеологізми, як, наприклад: *чортюва дюжина* (*baker's dozen*), *вовка ноги годують* (*the dog trots finds a bone*), *умивати руки* (*to wash one's hands in innocence*), *ходити над прірвою* (*to dance on a tight rope*), якщо не вміє використовувати їх у своєму мовленні. В такому випадку ці фразеологізми поповнюватимуть не активний, а пасивний словниковий запас дитини. Саме тому при вивченні фразеології важлива реалізація текстоцентричного підходу, адже це не тільки допоможе дітям краще зрозуміти ті чи інші фразеологічні явища, а й стане допомогою у розвитку зв'язного мовлення. У лінгводидактиці під зв'язним мовленням прийнято розуміти таку мовленнєву діяльність, яка «становить єдине самостійне ціле, передає закінчену думку і членується на складові частини» [2, с.25]. Але текст стає об'єктом аналізу не тільки на уроках розвитку мовлення, при проведенні аудіювання, читання мовчки і вголос, як багато хто схильний вважати, а й на кожному уроці, який би мовній темі він не був присвячений.

Учені-методисти (Г.І.Дідук-Ступ'як, А.С.Трунаєва) виділяють основні принципи застосування текстоцентричного підходу у компаративному аспекті при вивченні фразеології на уроках української та англійської мов:

Інтеграційний принцип, який полягає у взаємодії двох шкільних предметів – української та англійської мов.

Комунікативно-діяльнісний, функційно-семантичний підходи у процесі вивчення фразеології.

Цілеспрямований розвиток мовної, лінгвістичної, естетичної, комунікативної, духовної компетенцій через художній текст.

Формування через художній текст національної свідомості, художнього смаку, емоційної й естетичної чутливості школярів.

Текст, який ми пропонуємо на уроці вивчення фразеології з української та англійської мов, може бути надрукований, написаний чи записаний у аудіо-форматі, або ж імпровізований усно. Але незалежно від форми вираження він завжди повинен мати «сміслову цілісність, завершеність, взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх його компонентів» [4, с.262].

Для вивчення фразеології української та англійської мов у 6 класі можна запропонувати тексти класиків української літератури англійською мовою. Наприклад:

Текст 1

These events gave rise to a proverb. When a man believes a false friend and lets himself to be fooled, when some mischievous fellow deceives us, fleeces us and we become a little wiser from the harm done to us, we say, "Oh, I've known it for a long time! I saw through him as easily as through a painted fox!" (I від того часу пішла приповідка: коли чоловік повірить фальшивому приятелю і дасть йому добре одуритися; коли який драбуга отуманить нас, обідре, оббреше і ми робимося хоть дрібку мудрішими по шкоді, то говоримо: «Е, я то давно знав! Я на нім пізнався, як на фарбованому лисі») (За І.Франком).

Текст 2

Once upon a time the old man on the benches were playing dominoes and chess. They sit there and play the whole year round. Perhaps that's their way of acknowledging that they have already lived their lives; that they are departing from life. Anyway, who knows what they think? For me, a man of twenty-five, it's hard to look into their souls. (Старі на лавках грали в доміно і шахи. Вони грають так цілий рік, і, може, цим хочуть ствердити факт, що вони вже віджили, що вони вже відходять з життя. Втім, я не знаю, що вони думають, мені, двадцятип'ятирічному, важко заглянути їм у душі...) (За В.Шевчуком).

Після прочитання кожного тексту діти повинні знайти англійські фразеологізми та перекласти їх на українську мову. По можливості – дібрати українські відповідники до англійських фразеологізмів.

Звісно, на уроці при реалізації текстоцентричного підходу можна не тільки подавати дітям тексти, в яких вони повинні відшукати фразеологізми, але й запропонувати їм самим написати твори з використанням певних фразеологізмів. Таке завдання реалізується за допомогою трансформаційно-генеративного принципу вивчення мови, який розробляють українські та зарубіжні мовознавці (Г.І.Дідук-Ступ'як, В.Дороз, Е.Маклоу, Н.Бірам). Для прикладу, дітям можна запропонувати таке домашнє завдання на основі трансформаційно-генеративного принципу:

Напишіть англійською мовою твір-мініатюру на тему «Сила слова» (The power of words), використайте у творі наступні фразеологізми:

– a good tongue is a good weapon; a kind word goes a long way; least said, soonest mended; the pen is mightier than the sword; an unkind word is better left unspoken

Перекладіть свій твір українською, добираючи якомога влучніші відповідники до англійських фразеологізмів.

Подані вище вправи доречно застосовувати у класах з поглибленим вивченням англійської мови.

Висновок. Отже, робота над текстом, як основа реалізації текстоцентричного підходу на уроках української та англійської мов, є надзвичайно важливою при вивченні фразеології. Адже при роботі з текстом формується активний словниковий запас учнів, вони вчаться не лише запам'ятовувати певні фразеологічні одиниці, але й вживати їх у своєму мовленні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов./ Л.Г.Верба. – Вінниця: Нова Книга, 2008 – 248с.
2. Дідук Г.І. Програма опрацювання лінгвостилістичних елементів як емосем на уроках розвитку зв'язного мовлення/ Г.І.Дідук. – // Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. – 2000. – №5. – С.73-76.
3. Дідук Г.І. Текстоцентричний підхід до вивчення рідної мови/ Г.І.Дідук. – // Вивчаємо українську мову та літературу. – Київ, 2007. – №16. – С.2-8.
4. Методика викладання української мови в школі/ [І.С.Олійник, В.К.Іваненко, Л.П.Рожило, О.С.Скорик]; За ред. І.С.Олійника. – К.: Вища школа, 1989. – С.56-88.
5. Дубенко О.Ю. Англо-американські прислів'я та приказки. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 416с.
6. When the Animals Could Talk: Fables/ – Kiev: Dnipro Publishers, 1984.
7. The Magic Crystal and other short stories in Ukrainian and English/ – Canada: A Millenium Project, 1988. – 100р.